

terim je suspendiral nadučitelja g. Gradišnika od šolskega vodstva. Nadučitelj Gradišnik je v vsakem oziru naprednjak in kot tak klerikalec trn v peti. Celjski okrajni šolski svet je skrajno nepostavno postopal in s tem ugodil želji klerikalcev, kar se ne more dovolj ožigosati. Dovolimo si sledeča vprašanja: Ali se celjski okrajni šolski svet zaveda, da je v zvestem izpolnjevanju svojih dolžnosti osivelega, za napredek šolstva se vedno v prvih vrstah bojujočega moža s tem nečutenim sklepom neizmerno žalil in osramotil? Zasluzi li učitelj, ki si je pridobil na pedagoško-didaktičnem polju že toliko zaslug, tako ravnanje? Kako se pa s takim postopanjem šolskih oblastnih ponižuje in izpodkopa ugled vsega učiteljstva v očeh ljudstva in šolske mladine, tega si okrajni šolski svet gotovo ni bil vsvestil! Za božjo voljo, ali okrajnemu šolskemu svetu celjskemu ni znano, da imajo ljudskošolski učitelji svojo disciplinarno postavbo, ali je morda mnenja, da se klerikalec neprijetni napredni učitelj lahko — meni nič, tebi nič — odstrani in vržejo klerikalec v žrelo, da jih pogoltnejo. Ali se je okrajni šolski svet že potrudil najti provzročitelja nemira na celjski okoliški šoli? Ves svet ve, da je, odkar službuje na tej šoli g. učitelj Levstik, vsaka harmonija med učiteljstvom popolnoma izključena. Ta moč ne more pozabiti, da je že bil svoječasno šolski vodja in hoče tudi sedaj ravnati in ukazovati po svoji lastni volji, ne oziraje se na uredbe šolskega voditelja, ki mu je podrejen. Učitelj Levstik je hud klerikalec in kot tak nominiran kot bodoči načelnik učiteljskega društva „Slomškarjev“. Treba je torej g. Gradišniku preganjati, da se umakne in Levstiku izročiti vodstvo slovenske šole provzorično ali definitivno. Ker „gotovim“ gospodom morda te spletke niso znane, jih pravočasno opozorimo, zakaj se je uprizorila gonja proti gospodu Gradišniku. Prišel bo tudi za gospoda Levstika plačilni dan.

Zahtevamo strogo in nepristransko preiskavo, ki bo gotovo razkrinkala vse klerikalne mahinacije, katerih končni cilj je odstranjenje naprednega nadučitelja in z njim naprednih učiteljev celjske okoliške šole. V slučaju, da najde preiskava v g. Levstiku provzročitelja nemira, tedaj pričakujemo njegovo premeščenje iz službenih ozirov. Upamo, da bo predsednik okrajnega šolskega sveta tudi napredne slovenske učitelje v bodoče ščitil in potrebno ukrenil, da se da od strani okrajnega šolskega sveta zaradi provzročene krivice globoko užaljenemu in osramočenemu nadučitelju Gradišniku primerno zadoščenje!

Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.

(Dalje.)

Tov. Pesek je nadaljeval:

S primernim poukom domoslovja in zgodovine, s petjem, čtivo, primernimi izleti in šolskimi slavnostmi, s primerim poukom realij itd. itd. vzgojimo v otrokih spoznanje, da je res „biti slovenske krvi bodi Slovenec ponos“. Kažimo otrokom krasoto in geografsko važnost

naše domovine. Postojnsko jamo, „Savinjske planine, divna Gorenjska, vinorodne naše gorice, sinje Adrijsko morje v Trstu itd. itd. so svetovno priznani najlepši kraji, na katere smemo biti v resnici ponosni, da so naša domovina. Naša zgodovina je taka, da smemo biti ponosni na svojo preteklost. Slovenci so bili že v starih časih kulturno ljudstvo, ki se je pečalo s sadjarstvom in poljedelstvom, ko so drugi narodi še po gozdih medvede lovili Slovenci so bili napram turškim navalom jez, da se je mogla na zapadu razviti evropska kultura itd. itd.

Velezanimiva so bila izvajanja predavatelja, kako se da pri posameznih predmetih — zemljepisju, zgodovini, petju itd. — zbuhati in krepiti v otrocih narodno zavednost in narodni ponos. Pri teh zanimivih izvajanjih je navajal celo vrsto podrobnosti, kar kaže, da je tovariš Pesek problem narodne vzgoje temeljito preštudiral.

Dotaknil se je tudi vprašanja, učenja drugega deželne jezika ter je s prepričevalnimi razlogi dokazal, da naj bo v ljudski šoli učni jezik materin jezik, da se pa naj skrbno goji tudi drugi deželni jezik. Ne le, da je nam potrebno znanje nemščine in da izvijemo nemškutarjem orožje iz rok, če se poučuje nemščino kot predmet — je predavatelj naglašal, da se naj nemščina (oziroma laščina na jugu) tam, kjer se mora poučevati skrbno in temeljito poučuje, da se jo bodo otroci res priučili. Znanje drugega jezika ni narodno nevarno, pač pa je nevarno polovičarsko znanje drugega jezika. Česar človek nima in ne zna, po tem hrepeni in iz tega hrepenenja po tujem se rode — odpadniki.

Za mladino, ki je šoli odrasla, je nasvetoval predavatelj: pritegnitev k društvenemu življenju; mladina naj čita, poje, tambura, telovadi, igra na gled. odrih; mladina naj potuje in se gospodarsko izobrazuje. Velike važnosti je končno organizacija našega kmetiškega, trgovskega in obrtniškega naraščaja.

Priporočal je, da bi se naj za mladeniče, ki se žele iti učiti trgovstva ali obrtništva, uvedla posredovalnica za vajence, ki bi skrbela za to, da bi se naši mladeniči šli učiti le v narodne trgovine in k narodnim mojstrom in da bi ne drli več kot dosedaj v potujeno mesto — Štajerskega posebnost v Gradec — k nam narodno sovražnim trgovcem in mojstrom, kjer se navzamejo narodne mrznje do svojega materinega jezika in svoje domovine. Doba od 14. do 20. leta starosti je najvažnejša v življenju vsakega človeka, ker v tej dobi se čisti nazor in kristalizuje se značaj. Vpliv v tej dobi prevladuje vse vplive v prejšnjih dobah ter je odločilen za vse poznejše življenje človekovo. Kaj nam pomaga še tako skrbna narodna vzgoja v šoli, če se pa potem navzame učenec pri nemškem mojstru sovraštva do vsega, kar je slovenskega. Brigajmo se za šoli odraslo mladino, kakor tudi kmet mora skrbeti za vsejano seme, da mu ga sicer ne zaduši plevel.

Le v narodni vzgoji mladine je naš spas, zakaj mladina, ki bo s ponosom ljubila svoj materin jezik in svojo domovino, bo trden jez zoper vse še tako hude navale ter bo ustvarila

našem teptanemu, preziranemu narodu boljšo bodočnost.

Celoga krasnega predavanja, žal, danes ne moremo objaviti. V debato je posegel urednik Lešničar in razložil, kako si vzgojujejo Srbi za Slavonijo in južno Ogrsko potom društva „Privrednik“ v Zagrebu obrtniški in trgovski naraščaj. Želel si je enake organizacije na Slovenskem, osobito za južno Štajersko, ki je prepleteno z nemškimi trgi in mesti, koder se nam izgublja na stotine obrtnega in trgovskega naraščaja. Tov. naduč. Knaflič je praktično pokazal, kako se da celo pri pouku nemščine gojiti ljubezen do materinščine. Gospa Kalanova je poudarjala potrebo primerne vzgoje ženskega naraščaja. Prekoršek je razpravljal, da mora vedeti vsak šolar, da je njegova prva domovina Slovensko, potem šele Avstrija. Žal pa, da se v mnogih šolah govori le o domovini Avstriji „o“ naši ožji domovini Sloveniji se pa ne izpregovori niti besedica. Če se je razpravljalo o Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, je pač umestno in potrebno, da se shvata in omeni, da je to naša ožja domovina Slovenija. Bodimo sicer patrioti — učimo otroke ljubiti našo domovino Avstrijo — a bodimo tudi narodnjaki — ter učimo otroke spoznati in ljubiti našo ožjo domovino Slovenijo. Zaključno govori še tov. Pesek o krasni nalogi, ki jo lahko opravljajo učiteljice med kmetiško žensko mladino.

O organizaciji napredne mladine je izpregovoril urednik Lešničar: Agrarno gibanje, ki ga zadnji čas opazujemo na Slovenskem, je prineslo k nam docela nove ideje o pomenu kmetiškega stanu za narod in državo, o njegovi organizaciji, o neizogibni potrebi obrambe lastne zemlje. O političnih zahtevah kmetov itd. itd. Eno je gotovo: stanovska zavednost našega kmeta se je mogočno prebudila in bo nevzdržno prodirala dalje. In ne le stare je prebudil tek časa, navdušila se je zlasti mladina, in kaj čuda, da se je oglašil v vrstah naprednih agrarcev, združenih v Narodni stranki, klic po organizaciji mladine? Niso ga zbudili mestni gospodje, izšel je iz kmetiških vrst in kaj čuda, da je našel povsod simpatični odmev? — Upoštevati bo predvsem treba, da bo imela bodoča organizacija napredne kmetiške mladine, agrarnega našega naraščaja, predvsem stanovski značaj. Na tem temelju se bo razvilo vse njeno bodoče delo.

Nekateri posebni cilji:

1. gojenje demokratizma, pravega tovarištva in prijateljstva; v organizaciji ne sme biti ne siromakov ne bogatašev, temveč samo za istimi visokimi cilji stremeči bratje...

2. Probuja ženske mladine. „Le žena, ki se svojemu pravemu poklicu ni odtujila, je prava žena“, je dejala češka pisateljica Miloslava Procházkova na prvem shodu slovanskih žen v Pragi l. 1897. V teh besedah tiči dober kos programa za vzgojo naše kmetiške žene. Ravnopravnost s tovariši, delo v javnosti za napredek

kmetiškega stanu, vzgoja k ljubezni do kmetiškega stanu, vzgoja k samozavesti — to so le nekateri cilji. Naša bodoča mati ne sme biti politična sovražnica svojega moža, ne sme svojih otrok vzgajati k veri v fatalizem, temveč k veri in zaupanju do samega sebe, v svoje jake moči. Kako ponosna so češka kmetiška dekleta, da se jih je postavilo v organizaciji češke agrarne mladine na stopnjo ravnopravnosti s tovariši! Kot apostolke so obljubile iti v daljne resnice, da probude narodno in stanovsko zavest pod vaškimi strehami... Neverjetno je, koliko agitatorične sile tiči v navdušenih mladenkah, koliko žilave delavnosti, a mi doslej te delavnosti nismo upoštevali...

Govornik se je na to ukvarjal s praktičnim delom v okvirju organizacije, v kolikor se tiče ženske mladine; zasebni pogovori, sestanki, čtivo, zdravniška predavanja o pomoči in sili in postrežbi bolnikov itd.

Glavni cilj napredne organizacije kmetiške mladine bo seveda:

3. izobraževanje članov z vsemi tozadevnimi pripomočki;

4. gojenje trdne discipline, narodne zavesti itd.;

5. gojenje zmernosti in varčnosti.

O notranji uredbi in načrtih glede organizacije je govornik tudi obširneje razpravljal. O predavanju, ki je bilo navdušeno aklamirano, se je razvel daljši pogovor.

Popoldne je predaval podpredsednik „Zveze nar. društev“, dr. Koderman, o društvenem zakonodajstvu. Poslušali so ga vsi z velikim zanimanjem, zakaj govoril je z gladko in veščo besedo, ki je pričala, da je predavatelj izborni govornik in tudi strokovnjak v predmetu, o katerem je govoril. Naš društveni zakon datira iz l. 1867. in je plod revolucionarnega gibanja v burnem letu 1848. Govornik je potem razpravljal o društvenem zakonu, o društvih — političnih in nepolitičnih — o njih ustanavljanju, poslovanju in vodstvu. Čeprav je sedanji društveni zakon mnogo bolji nego je bil prejšnji, vendar je potreben temeljite reforme, ker politične oblasti lahko jako poljubno rabijo zakone. Leto 1848. n. pr. so bili Jugoslovani rešitelji Avstrije (Jelačić!), čez šestdeset let so pa sami veleizdajci. — Govornik je tolmačil tudi naslednje zakone o gledališkem redu (zakon iz l. 1850.), o motenju zborovanj (zakon iz l. 1907.), o motenju mirnega skupnega življenja narodnosti (zakon iz l. 1883.) itd.

Kakor je sicer potrebno, da se vsak natančno pouči o društvenem pravu in je v tem oziru predavanje dr. Kodermana velezanimivo in temeljito, predavanja žal, zaradi piclega prostora ne moremo v celoti priobčiti, opozarjamo pa čitatelje, da „Zveza nar. društev“ kmalu izda brošuro o društvenem pravu.

Tudi po tem predavanju se je vnel daljši pogovor, v katerega so posegli dr. V. Kukovec, L. Černe, R. Knaflič, Šetinci dr.

Po predavanju dr. Kodermana so se dali vsi udeleženci tečaja fotografirati. Slika je izborna izdelana — ter se dobi za 2 K pri odoboru „Zveze nar. društev v Celju“.

Potovalni učitelj Ciril-Metodove družbe Ivan Prekoršek je govoril na to o društvenem življenju. Društva morajo dandanes, ko se je naš narod diferenciral, delovati popolnoma drugače kakor nekdanj. Čitalnice, nekdanja glavna opora našega narodnega gibanja po mestih in trgih, hiraajo, če se niso prilagodile današnjim razmeram. Boj, ki se vrši za obstanek v socialnem življenju, moremo izvajati le na strogo demokratski podlagi s izobrazbo. V društvih si bodimo enaki, manj izobražene moramo izkušati dvigniti na višjo stopnjo omike in to storimo le s prijateljskim medsebojnim občevarjem in predavanji. Nekdanje čitalnice so bile manj izobraženim krogom zaprte in zaradi tega niso dosegle svojega pravega namena, to je izobrazbe nižjih slojev; današnja društva so nekaj popolnoma drugega in čim več jih je, tem bolje za nas, tem večji dokaz našega duševnega napredka in splošne prosvete. Nikakor pa ne gre prezirati v društvih našega ženstva,

bi šel jaz med Kranjce. Če bo, naj bo, in če ne bo, naj ne bo.

Bojim se tudi stroškov zaradi premeščenja. Ali je draga železnica (Ti gotovo veš, ker si skusil)?

Na vsak način dolgo več ne ostanem v Kozani. Razmere so tu za me neugodne, in sem sploh že sit Bricev. Sicer je pa tu zdaj mir, a jaz nimam orgljanja in s tem 150 fl., to je zame vendar veliko. Ti si srečen, kdo ve kdaj se meni stvar ugodno obrne?!

Naš nadzornik V. je pač čudak, že veš, jaz pa povsod naletim na njegove — sorodnike. Če bi tega ne bilo, udobil bi bil ali Kamenje ali Podgoro. Tu so delali na vse kriplje za me, toda zastoj: V. vkaže vse. Menda pa ne bo vedno tako! Čakajmo!

O počitnicah mi je umrl 3 tedne star deček: dobro zanj, boljše za me. Drugače smo vsi zdravi in še zadovoljni. Enako želim Tebi in g. Hermini. Ali je zdaj zadovoljna? — Kaj uganjaš? Piši, obljubim Ti, da ne bom več delal tako velikih — pavz. Pozdrav od obeh Tebi in g. soprogi. Vse dobro Ti želi Tvoj prijatelj

H. Volarič.

Kozana 17./10. 91.

II.

(Kratka vsebina: 1. Komaj čaka, da ide iz Kozane, izguba orgljanja mu je briška. 2. Razprodaja muzikalij. „Slovenec“. 3. Učitelj, služba na Barju. 4. Obisk v Begunjah. 5. Klodič — libreto.

Kozana 27./11. 91.

Dragi Janko!

Tvoj list s poslanim mi zvezkom sem dobil: Hvala! Veseli me, da se dobro počutiš v svoji službi — kdaj bom mogel jaz izjaviti o sebi tako? No, kdor čaka, menda i dočaka, saj pravijo tako, a čemo videti. Da bi jaz ne bil izgubil le orgljanja (in s tem 150 fl.) potem bi bilo bolje in ne mudilo bi se mi tako iz Kozane. Per bacco — 150 fl. za učitelja ni tako mala reč! Sicer že gre; ne morem tožiti, recimo o stiski ali pomanjkanju, a kar je bolje je bolje.

Omrzelo mi je tukaj in komaj čakam trenutka, da bi šel odtod. Gotovo, da dobim kako dobro mesto pri (ali celo „v“) Gorici. Saj drugod bi lahko dobil, če bi le hotel, toda za-me ni.

Skladbe res zelo hvalijo vsi. Skupil sem kakih 40 fl., razposlal pa sem kakih 200 zv. tako, da imam še mnogo dobiti. Upam pa, da oddam še iztisov. Z razprodajo muzikalij je pri nas res prava mizerija. „Slovenec“ je v

kritiki zelo laskav — kdo neki to piše? Jaz menim, da Kokošar, gotov pa nisem. Kar mi piše o kranjskem učiteljstvu, Ti verujem, tudi me ne žali, da nisem dobil službe na Barju. Nadzornik V. jo je vrhtega (prošnjo za službo namreč) po dnevu razpisa odposlal. Vendar pravega vzroka neimenovanju ne vem.

Tvoja mazurka je prijetna, dasi preprosta. Za ples bo ngajala in tudi se lahko svira. Ker sem Tvoj original pomazal, prepisal sem si jo na drug papirček, prepisi jo. Kaj se Ti zdi g. G.? — Kranjec, kaj ne!

Obiščem te prihodnje leto o počitnicah, ko pojdem v Ljubljano k razstavi (če ne bo kakega posebnega zadržka, n. pr. če bi bil premeščen).

Razpisana bo služba nadučitelja v Pevmi, Grgorju in Vrtojbi, toraj vse dobro. — V. Klodič mi je poslal 1 fl. za 1. zvezek in mi poslal eno neizdanih Krilanovih pesmi s prošnjo, da jo uglasbim ter mu jo pošljem. — Ali bi napravil Ti kaka libreto, jaz bi se rad lotil kakega večjega dela? Skušaj in piši mi, koj o tem. — Drugič pa še! Dobro se imej. Pozdrav od obeh obema. Vse dobro Ti želi

verni Tvoj A. Volarič.

(Dalje.)

saj je naloga žene v življenju ista, če ne večja kakor moža, saj vendar ona mora prva vsaditi v srce svojega sina in svoje hčere narodni čut, narodno zavest in ponos. Če bomo imeli izobraženo žensko, potem šele bomo mogli ga oprostiti pogubonosnega vpliva duhovstva, ki služi dandanes v političnem življenju le kot slepo orodje v dosednjem njegovem gospodstvu. In in sebičnih namenov. Končno je predavatelj govoril o stališču odbora napram ostalim članom društva. Razmerje mora biti vzgojevalno napram manj izobraženim društvenikom. Odbor se mora izpreminjati in tako dati priliko tudi drugim, da pokažejo svoje vodilne zmožnosti, ker končno postane tudi najpotrepejši v družbi. Društvo mora gledati na to, da preseli društveni lokal iz gostilnice, da preseli društveno življenje v bolj tihe prostore, kjer si bodo člani društva lahko brez vsakega hrupa in šuma izposojali knjige in si tako razširjali svoje duševno obzorje. — Društvo mora nadalje gojiti predavanja, kar mora poskrbeti „Zveza nar. društev“, potem prirediti veselice, ki naj ne bodo združene samo z zunanjim pompom, ampak tudi z izobraževalnim delom, in slednjič gledališke predstave.

Pri debati govori tov. Pesek in priporoča predavanje s skriptikonom. G. Hudina je mnenja, naj društva pri prirejanju veselice izkušajo spojiti „sladko s koristnim“. G. Prekoršek priporoča tudi ustanovitev ženskega društva v Celju, ki naj sistematično skrbi za izobražbo svojih članic in izkusa svoje delovanje raztegniti tudi na deželo.

Udeleženci tečaja so ves dan s priznanjem vredno vztrajnostjo in velikim zanimanjem sledili predavanjem in je bilo jako umestno, da so prireditelji tečaja aranžirali proti večeru izlet na stari grad pri Celju. Pod vodstvom A. Peska in Al. Trstenjaka so se podali tečajniki najprej v nemško cerkev in potem na grad. V cerkvi so si ogledali 18 glav celjskih grofov, med katerimi se nahaja tudi glava zadnjega celjskega grofa Ulrika II., ki so ga umorili 1456. l. v Belgradu. Potem so si ogledali znamenite razvaline gradu nekdanje zgodovine Slovencev tako pomembnih celjskih grofov. Ob zarji zahajajočega solca se je nudi izletnikom krasen panorama in navdušeni so zapeli „Lepa naša domovina“, da so se zvoki te krasne himne razlegali nad Celjem in okolico.

Zvečer je bil prijateljski sestanek v „Skalni kleti“, kjer so se udeleženci tečaja v ožjem krogu prav dobro zabavali s petjem, igranjem na klavir itd. Bil je res lep večer, ki ostane vsem v prijetnem spominu.

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Konjiško učit. društvo zboruje v nedeljo, dne 7. nov. t. l. o 1/11. dopoldne v novi slovenski šoli v Konjicah po sledečem vzporedju:

1. Predavanje tov. Bena Serajnika o razvoju elektrike in osnovnih potezah brezžične telegrafije.

2. Društvene stvari.
3. Volitev novega odbora.
4. Vprašalna skrinjica.
5. Predlogi.
Pridimo vsi, že prva točka nas bode vse elektrizirala, zato vam je porok vdani
Rado Jurko,
t. č. predsednik.

Kozjansko učit. društvo zboruje dne 2. novembra ob 10. uri dopoldne v Kozjem po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Razgovor o šol. zvezkih (norm. tipa).
4. Bisanje zemljevida šolskega okoliša in zemljevid polit. okraja.
5. Poročili glavnih skupščin „Zaveze“ in „Lehrerbunda“.
6. Razno.

K točni in obilni udeležbi vabi

odbor.

Savinjsko učit. društvo je zborovalo dne 14. oktobra na Gomilskem. Ker ni bil pri obnem zboru v Mozirju navzoč tov. blagajnik, da bi podal blagajniško poročilo, je to storil sedaj.

Računska pregledovalca najdeti vse v najlepšem redu.

Tov. Jakše predava o letu 1848. med Hrvati in obljubi prihodnjič nadaljevati.

Tov. Zotter omenja, da se mu čudno zdi, da izdatki pri „Zavezi“ vedno presegajo dohodke. Priporoča varčnost ter omejitev ne-

potrebnih izdatkov. Tako je bilo čitati, da je „Zaveza“ darovala 50 K poškodovancem po toči. To je vse lepo! Vendar pa imamo organizacijo v prvi vrsti za sebe in zgodilo se bo morda, da bo treba v kratkem kakemu tovarišu gmotno pomagati — brez denarja.

Prihodnje zborovanje se vrši začetkom pomladi.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 7. novembra 1909, ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju na Zidanem mostu.

Dnevni red,
1. Zapisnik.
2. Društvene zadeve.
3. „O vzgojnem pomenu domačije in ljudske šole“, predava tov. Karel Kveder.
4. Poročili: a) o zborovanju „Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 15. in 16. avgusta t. l. v Mariboru, b) o zborovanju „Lehrerbunda“ dne 11. septembra t. l. v Gradcu.

5. Slučajnosti.
P. n. tovarišice pevke in tovariši pevec se naj zbero zaradi pevske vaje pol ure poprej v šoli.

K polnoštevilni udeležbi vabi najprijazneje

odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Kako se izvršujejo sklepi deželne šolskega sveta?** Pred kratkim se je v seji deželnega šolskega sveta kranjskega na predlog člana dr. Tavčarja sklenilo, da se ne smejo suplentje na srednjih šolah več sprejemati ex praesidio, temveč da je za to potreba sejnega sklepa. Dočim se tega sklepa drže ravnatelji slovenskih gimnazij in predlagajo suplentje v potrdilo dež. šol. svetu, se ravnatelji nemških gimnazij čisto nič ne brigajo za ta sklep. Tako je ravnatelj gimnazije v Kočevju, Riedl, kar na lastno roko telegrafiral z Dunaja poklical dva suplentja, nekega Jonketa in nekega Ekertha. Namesto da bi nemški šolski nadzornik Belar ali pa referent Kaltenegger, ki imata čuvati, da se izvršujejo gremialni sklepi dež. šol. sveta, ravnatelja Riedla poučila, da nima nikake pravice samovoljno nastavljanje suplentov — ki so, nota bene, še neizprašani, medtem, ko imamo na tucate izprašanih domačih suplentov brez kruha — sta se pa ta dva gospoda lepo uklonila in kar nakazala tema suplentoma plače. Seveda bosta gospoda svoje tiho tapstvo opravičevala s tem, da je bilo nastavljanje rešenih suplentov nujno. Pa ta nujnost je jalo, ker je v par dneh dobili usposobljenih kandidatov. Radovedni smo, ali se bo tudi gremialni dež. šol. sveta podrgel Belarjevi in Kalteneggerjevi samovoljnosti in se dal od teh dveh uradniških magnatov bagatelizirati. Gospodine Schwarz — ali mar nimajo gremialni sklepi dež. šol. sveta za vašo nemško uradnika nobene veljave?

**** Iz srednješolske službe.** Deželni šolski svet kranjski je dovolil, da smeta prof. prve državne gimnazije Iv. Grafenauer in Fran Verbič poučevati na slov. trgovski šoli, prof. dr. F. Korun pa na mestnem dekliskem liceju. — Učit. kandidat dr. Nikolaj Omerza je imenovan za suplenta na višji državni realki v Idriji. — Namesto ljubljanske višje realki dodeljenega suplenta Vincencija Marinkota pride na prvo državno gimnazijo v Ljubljani suplent Andrej Prebil.

**** Naslov profesorja** je podeljen ravnatelju deželnega muzeja kranjskega dr. Jos. Mantuaniju.

**** Profesor dr. K. Ozvald** v Gorici je dobil za šolsko leto 1909/10. dopust v svrhu študij na polju pedagoške psihologije v inozemstvu.

Književnost in umetnost.

„Matica Slovenska“ izda za l. 1909. sedmero knjig, in sicer: 1. Bleiweisov Zbornik (študija o literarni in politični naši zgodovini Bleiweisovih in Levstikovih časov), 2. Zabavna knjižnica, 3. Knežova knjižnica (obe z zabavnim čtivom); 4. Onjegin, pesnitve Rusa Puškina, prevedel dr. Ivan Prijatelj; 5. Koroška I., zemljepisni del (s slikami in z natančnim jezikovnim zemljepisom te dežele, napisal dr. Potočnik); 6. Stanko Vraz (obsežna študija, napisal dr. Branko Drehsler); 7. Strekelj, Narodne pesmi. — Knjige so malone natisnene in se bodo letos rano razpošiljale. Naj zato čim prej pošlje članarino (4 K), kdor želi dobiti letošnje knjige.

Zemljevid „Matice Slovenske“. „Matica Slovenska“ daje na znanje, da se na naročila brez obenem poslanega denarja ne more ozirati.

Zvonček. Vsebinska 10. številka: 1. Očetu. E. Gangl. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 3. Siva čaplja. L. d. O. Poučen spis s podobo. — 4. Rodni vasi Borisov. Pesem. — 5. Jeseni si želim... Borisov. Pesem. — 6. Šumijo vrhovi... Borisov. Pesem. — 7. Galci v Rimu. Ivo Trošt. Zgodovinski spis s podobo. — 8. S kruhom ali brez kruha. Ivo Trošt. Povest. — 9. Kako je naučil

gospod Prijatelj svojega hlapca potrebnega reda. Fran Silvester. Povest. — 10. Nevarna grožnja. Ivo Trošt. Povest. — 11. Sreča. Fr. Jordan. Povest. — 12. Iz risb idrijskih realcev. Podoba. — 13. Lastovice. Dušana. Povest. — 14. Grozdni sok. Poučni spis. — 15. Slanica. Ivan Stepko. Pesem. — 16. Dobro delo. Fr. Jordan. Povest. — 17. Povejte, mamica! Bogumil Gorenjko. Pesem. — 18. Otožna pesem. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 19. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Gustav Stupar. — Ponarejen bankovec. — Potres. — Srnica. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Količek gospoda Doropoljskega. — Priporočamo!

Družba sv. Mohorja v Celovcu je zaradi večjega dela v tiskarni in ker je izvršila vse knjigovsko delo v lastni, povečani in z novimi stroji opremljeni knjigovoznici, malo pozneje kakor lansko leto dogotovila letošnji književni dar za svoje člane. Vendar bodo društveniki prejeli knjige tako zgodaj, kakor je bilo v navadi prejšnja leta. Ko jih bosta zima in dolgi večeri zbirala na topli klopi ob topli peči, in ob čedni mizi v kotu sobe, bodo že lahko črpali zdravo hrano za glavo in srce iz novih knjig, ki jim je bodo prinesle letos za stari dve kroni letos precej več kakor druga leta. — Razpošiljanje knjig se prične prihodnji teden; najprej jih prejmo najoddaljenejši člani — v Ameriki, Afriki in Aziji — za njimi najbližji — Korošci — potem pa 1. člani v krajih zunaj slovenske zemlje; 2. poreška, krška in senjska škofija; dalmatinske in bosenske škofije; djakovska, zagrebška in ogrske škofije; sekovska in videmska; 3. ljubljanska, 4. goriška, 5. tržaško-koprška, 6. lavantinska škofija. Celovski in vsi udje, ki prejemale knjige naravnost v tiskarni, naj pridejo čimprej ponje, da nam ne bodo delale predolge napotja v itak tesnih naših prostorih.

Domači umetnik v tujini. Dne 1. t. m. je v Wiborgu na Finskem prvokrat nastopil kot dirigent filharmoničnega orkestra Slovenec g. Leo Funtek. Njegov nastop je bil jako srečen. Občinstvo ga je navdušeno aklamiralo. V Wiborgu izhajajoči listi jako pohvalno pišejo o g. Funtku in čestitajo orkestru, da si je pridobil tako izbornega dirigenta. — Gospod Funtek je sin prof. Ant. Funtka.

Kulturno delo.

„Akademija“ je otvorila svojo letošnjo predavateljsko sezono v Ljubljani s predavanjem prof. Vojeslava Moleta o poljskem pesniku Slovackem. Dvorana Mestnega doma je bila polna občinstva, ki je z zanimanjem poslušalo izvajanja govornika. Predavatelj je poslušalcem podal lepo, zaokroženo sliko velikega poljskega pesnika, čigar rojstveno stoletnico Poljaki ravnno letos praznujejo. Lepo in zanimivo predavanje je želo pri hvaležnih poslušalcih zaslužno pohvalo.

Politiški pregled.

*** Položaj v Avstriji.** Kakor vse kaže, provzročijo zakoni, ki jih sprejmejo nižjeavstrijski, gornjeavstrijski, solnograški in predariski deželni zbor, ministrsko krizo v Avstriji. Oba češka ministra (Začek in Braf) sta že izjavila, da podasta takoj demisijo, ako bi ministrski svet predložil nameravane zakonske načrte v sankcijo. Kako se reši kriza, je odvisno v prvi vrsti od držanja poljskega kluba. Poljski minister-rojak Dulemba namerava provzročiti v tem oziru sklep poljskega kluba. Nadejati se je, da se poljski klub nikakor ne bo spozbal tako daleč, da bi se indentificiral s tem, da se predloži v najvišjo sankcijo zakon, ki je naperjen direktno proti Čehom na nižjeavstrijskem. A čim je Bienerth dal v tem oziru kake obljube, je neizogibno, da mora priti do razdora.

*** Ponemčevalna društva v Avstriji.** Istrska „Narodna Prosveta“ prinaša veleznimivo statistiko članov in dohodkov vseh društev, ki imajo namen organizirati nemstvo v Avstriji. Schulverein ima 100.000 članov in 617.200 K dohodkov, Sudmark, društvo za ponemčevanje Slovencev, Hrvatov in Italijanov ima 50.000 članov in 226.000 K dohodkov, Zveza čeških Nemcev ima 55.000 članov in 190.000 K dohodkov, Nordmark proti Čehom in Poljakom v Sleziiji ima 20.000 članov in 148.000 K dohodkov, Zveza Nemcev na severnem Moravskem ima 44.000 članov in 62.000 K dohodkov, Zveza kršč. Nemcev v Bukovini proti Rusinom in Rumunom ima 4900 članov in 60.000 K dohodkov, Tirolska ljudska zveza ima 24.000 članov in 47.000 K dohodkov, Zveza Nemcev za južno Moravsko proti Čehom ima 7500 članov in 9900 K dohodkov, Zveza Nemcev za Dolnjo Avstrijo ima 7000 članov in 7600 K dohodkov, Zveza za kršč. Nemce v Galiciji proti Poljakom in Malorusom ima 3500 članov in 2600 K dohodkov. Nemška zveza v Gornji Avstriji proti Čehom ima 2100 članov in 8800 K dohodkov. To je 13 društev, ki so imela minolo leto 358.900 članov in 1.454.000 K dohodkov.

*** Z vprašanjem podražanja živila** se je bavil avstrijski ministrski svet 12. t. m. in sklenil ustanoviti komisijo, sestoečo iz ministrov Haerdta, Brafa in Weiskirchnerja, ki imajo izdelati načrte, kako preprečiti podraževanje.

*** Priključenje Žižkova k Pragi.** Uedinjenje Prage se uresničuje v brzem tempu. Te dni je sklenila občina Smichov, da se priključi Pragi, predvčerajšnjim so isto sklenili občinski svetovalci starodavnega Žižkova. — Nadejati se je, da se za korak edinstva odločijo hitro tudi Kraljevski Vinohrady, in tako bo uresničena želja vseh Čehov, da bo Praga edina, kakor je po svojem ozemlju in svojem prebivalstvu.

Obrambni vestnik.

*** Klerikalna sodrga s podlo „Slovenčevu“** žurnalistiko, polno demagoštvu, brezvestva in brezdomovinstva, ščuje slovensko ljudstvo zoper učitelstvo, češ, da je v najožji zvezi s Ferrerom in dogodki v Barceloni. V slavnostni številki, s podobo Šustersčica, Gregorčiča, Korošca in Grafenaura na prvi strani se upa ponoviti laž, da je poslalo naše učitelstvo na kongres svobodomislicev deputacijo. — V zadnji štev. „Učit. Tov.“ smo pozvali „Slovenca“, naj nam pove imena deputantov, a ker jih ni in nam jih ne more navesti, se zopet z isto frazo laže. — No, se vidi, od kje prihaja. Ko smo Terseglavu navajali fakta in dokazali laž — je molčal! Ko smo Lampetu dokazali neresnico — je molčal! Ko smo „Slomškarjem“ dokazali laž — so molčali! A sedaj so izgubili se to iskrico poštenja, da bi ob taki priliki molčali in lažejo dalje. — Ta fakta si oglej tisto učitelstvo, ki bi se upalo prisezati na klerikalno poštenost in njih krščanstvo.

*** Povest o regulaciji učiteljskih plač** je koutana. Nihče več dandanes ne sme biti pošten! — Po zaslugi dveh naših stanovskih kolegov je propadel predlog za regulacijo učiteljskih plač, ki ga je stavil tovariš Gangl. No, upamo, da je šel sedaj tudi „Slomškarjem“ up po vodi, ker njim se je to celo obljubljalo po poslancih S. L. S. in predsedniku kakor tudi odborniku „Slomškove zveze“ Jakliču in Ravnikarju. Jaklič je pri glasovanju odšel lepo ven in s tem pokazal, kako umeva regulacijo plač. Ravnikar pa je glasoval — proti. No, ta prokleta disciplina, ki človeku odvzame vso moč, če človek nima energije! Mogoče mandat drži bolj nego potreba izboljšanja plač sebi in svojim stanovskim kolegom. No, pa Ravnikarju deloma odpustimo, ker vemo, da se izzvali nanj ves pritisk in ga s tem preplašili. — Nasprotno je z Jakličem, predsednikom „Slomškove zveze“, ki je hli že a priori proti izboljšanju plač. No, njemu kot staremu parlamentarcu nikakor ne moremo opravičiti jalov izgovor discipline, ker on ve, koliko je na tej disciplini, če ga ne bi držal mandat. S tem pa, da je on odšel, je jasno pokazal — ne disciplino, ampak — princip. — Tudi ti gospodje so si stavili princip, izstradati učitelstvo, in ga vzdrževati na svoji strani s obljubami; a komaj verjamemo, če se bo dalo učitelstvo varati še enkrat, ker tudi ono se je pričelo zavedati svoje politične veljave in ni izključeno, da izstradan pes ne steče in ne prične gristi v telo svojega gospodarja.

Bivši Slomškar.

*** Iz kranjske deželne zbornice.** (Sklepi o presnovi šolskega zakonika.) Klerikalni poslanec učitelj Ravnikar piše in sestavlja izpreminjevalni predlog k nekemu paragrafu zakona, ki ga je predlagal klerikalni odsek. Poslanec Jarc to opazi, priteče k Ravnikarju, prebere listek in mu z roko namigne, da ne bo s tem — nič. Ravnikar vstane in nese svoj predlog načelniku S. L. S. Šustersčiču v pretres. — Šustersčič premišlja — a tudi ta mu na migljaj Jarca odmiga z roko in pove, da se to ne strinja s principi stranke. Ravnikar gre na prostor in glasuje za odsek — klerikalni — predlog proti Ganglovcem predlogu, proti svojemu prepričanju in istotako proti mišljenju učiteljstva. — Nikakor ne menimo s to notico zaničevati Ravnikarja, ker politične strasti nočemo uporabljati kot bojno sredstvo, kako klerikalci in S. L. S. upoštevajo res „pravega“ zastopnika učiteljstva in kako upoštevajo voljo učiteljstva. — Tu se zrcali istinitost in iskrenost pozdrava načelnika S. L. S. dr. Šustersčica „Slomškovi zvezi“!

Galerijski opazovalec.

*** „Zora zori...“** ali „Slovenec“ se boji! Pozivlje, naj vendar nikar učitelstvo ne ustanavlja sokolskih žup. — Že samo naše besede učinkujejo, kako bi neki vplivala njih izvedba na srčni utrip klerikalcev? Če učitelstvo pozivi in okrepi s svojim vestnim sodelovanjem „Sokola“, stori le s tem svojo narodno dolžnost, ker njemu ni samo duševno, temveč tudi telesno izobraževati narod. — Seveda „Slovenec“ rolni iz povsem drugih vzrokov. Njega telovadna organizacija, ki stoji umetno pokonci, trpi dandanes na oni bolezn, ki jo imenujemo pomanjkanje voditeljev. Duhovni bratje se morajo vendar že odtegniti temu mestu, ker pod demokratizmom trpi njih avtoriteta, na katero pa stari fajmoštri mnogo dajo, ker jim nese in jih drži pokonci. Fanatizem jim ne nese! — Poziv „Slomškovi zvezi“ se ni obnesel in preti nevarnost, da s poživljenjem „Sokola“ ravno